

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A jövődő lelkészei.

A nap fénye és melege, az étel és ital nem olyan szükségesek e mostani élet megtartásához, mint a lelkipásztori tiszt az egyháznak e földön fennmaradásához — mondja Káivn s mindnyáján érezzük, hogy igazat mond. Tudjuk, hogy gyarló, esendő emberek a lelkipásztorok, nem mindig jobbak, sőt sokszor rosszabbak, mint más foglalkozást folytató emberek, ám az az elszánás, mellyel a Krisztus folytonos szolgálatára vállalkoznak, mint minden nemesség, kötelez, és az a szolgálat, melyet végeznek, bármily fogyatékosan teljesítsék, a hatalmas Isten szolgálata: magasabbrendű minden más szolgáltnál.

A nyáj elszéled pásztor nélkül s íme hát a rossz pásztor is jobb, mint a semmilyen. A jó pásztor pedig, aki tudja, hogy nem a maga számára, nem a maga hatalmára, hanem az ő Urának őrizi a nyáját s érezi a felelősséget, mely őreá szakad minden eltévedt bárányért, áldása a nyájnak.

Azt hiszem, a mostani rettenetes idők nagy lelki tanulságokat adtak a lelkipásztori munka megértéséhez is és hogy azok, akik e mostani nehéz időkben veszik magukra a Krisztus igáját, ha csak van szemük a látásra, jobban fogják hivatásuknak nagyszerűségét, mint az olesó idők hasztalan sokának gyermekei. Különösen azt remélem, hogy azok az ifjak, kik maguk is részt vesznek azokban a lelki-teszt gyötrelmekben, melyeket a hon védői szenvednek, a nyomorúságok ez Istenhez térítő sanyargásai közt jobban, mint valaha, megismerik az embert az ő igazi embermivoltában, megértik lelki vívódásait s ezáltal különösképen alkalmasokká válnak az Isten képének e földön gondozására.

Nem kívánám tehát elvonni a jövődő lelkipásztorait attól a tiszteletreméltó jogtól,

hogy a többiekkel együtt életüket adhassák sokakért. Mégis lehetetlen aggodás nélkül látni, hogy az egész ifjúság, — azok is, kik a lelkipásztori munkát tűzték életük céljává, — már a középiskolák padjairól egyenest a katonai gyakorlóterekre lép. Lehet-e így reményünk arra, hogy a jövődő időknek is lesznek lelkipásztorai? Nem következhetik-e az, hogy a katona szabadabb életét megpróbált fiatal ember, ki a lelkipásztorkodáshoz készülés munkáját még el sem kezdte, már eredetileg maga elé tűzött céljához többé vissza nem tér s a pásztorság szép hivatására többé nem kívánczik?

Római katolikus testvéreinknél nem ilyen rosszak a kilátások. Ők a papképzést már a középiskolában megkezdik s a katonakötelezettség korába lépő fiatal ember már mint papnövendék maradhat meg választott pályája mellett. Görögkeletiekénél, zsidóknál még inkább így van. Mi ellenben — valamennyi protestánsok — csak a középiskola teljes bevégezése után vesszük fel a lelkipásztori pályára lépni kívánókat theologiai főiskoláinkra s a középiskolák felső osztályába járó ifjú ember, — hiába szándékoszik papi pályára lépni, — mivel még nem papnövendék, a papnövendékséggel járó mentességre nem tarthat számot.

Távol legyen tőlünk, hogy ifjaink számára a legkiválóbb hazafiúi kötelességgel szemben kibúvó ajtókat akarjunk keresni. Azt meg, hogy a papi pályára lépést az itt nyerhető mentesség kedvéért a lelki bátorság nélküliek előtt tegyük vonzóvá, végtelen szerencsétlenségnek tartanók az egyházra nézve. Ám még sem tudunk szabadulni az aggodalomtól: mi lesz, ha a mi egyházaink — épen csak a mi egyházaink — nem tudnak ezekben az években a maguk számára elegendő papot nevelni s az Isten ígéjére, a lelki gondozásra és vezetésre épen most különösképen rászoruló nép gondviselőik nélkül marad.

Rábeszélni a vonakodókat, csábítgatni a hivatást nem érzőket, a közkötelesség alól menekvés hitvány jutalmával édesgetni a bátortalanokat súlyos hiba volna. Ám azoknak a fiatal embereknek számára, kik lelkük egész kívánságával óhajtoznak a lelkipásztori pályára, biztosítani a lehetőséget, hogy vágyakozásukat meg is valósíthassák: az egyháznak is érdekében állna.

Azt hiszem, ennek a módját megtalálni nem is ütközhetnék nehézségekbe. A mi tisztántúli egyházkerületünkben például, úgy vélem, semmi akadály sem lehetne annak, hogy a középiskola utolsó osztályába járó ifjakat a középiskola befejezése után *azonnal* — tehát még a folyó iskolai évben — felvegyék a lelkész-képző-intézetbe s ilyen módon biztosítsák, hogy a papi pályára vágyakozó ifjú csakugyan is papnövendék maradhasson.

E tekintetben talán a középiskolák igazgatói is jelentős szolgálatot tehetnének az ifjaknak e lehetőségre figyelméztetésével.

Iskola

Egyetemi tanévzáró imádság

a debreczeni nagytemplomban, 1916. évi május hó huszadikán.

A mi segedelmünk jöjjön az Úrtól, aki teremtett, megtart és igazgat mindeneket! Ámen.

*

Évszázadok, ezredek Királya, Örökkévalóság Atyja, Felséges Istenünk, kit az ég és az egeknek egei bé nem fogadhatnak, a Te szenthelyeden minden, de minden dicsőséget harsog! A tovaröppenő idő, a tűnő percek s századok Téged magasztalva szállanak sirjokba. Az őshajdannak messze távolán Te bocsátotad le a földnek oszlopit és szegletkövét Te vetted oda valamennyi hajnalesillag örömrivalgása közben, mikor ujjongottak Istennek minden gyermeki. S ha majd egykoron az egek nagy csikorgással összeomlanak s az enyészet sötét ölébe dőlnek a nap, a hold és a kihamvadt csillagok: ez óriás temetőben Te állasz ott megint, hogy a bús omladékokon egy új eget és új földet teremts, holott igazság lakozik.

Eveink mesgyéit, évszázadaink szakadékait, történelmünk sivár ellentmondásait a Te isteni céjaid

Tárca

Szállongó levelek.

(Levéltöredék.)

..... Fialat theologus koromban egy ferró augusztusi nap koradélelőttjén a szülőfalum határában a Duna mentén róttam a parti fűzes rejtekeit, amikor hirtelen élem toppan az egykori hitoktatás és földim, Gergely Antal. „Te is itthon kószálsz, Kenyeres?” „Itthon”, feleltem. „Hidd el, hogy szebb falu nem igen akad a mi falunknál, de hogy a temploma a legszebb, az egészen bizonyos”. „Talán a mezőtúri mégis szebb lesz”, vetettem ellen. „Szép a mezőtúri is, de a vecsei öreg dunaparti templomnak nincs párja. Olyan boldogság ebben predikálni; olyan szépen szól a harangja; megfigyelheted, hogy amikor megcsendül, az ő hangja tölt be mindent, zenéjének csak mellékszólama a madárhang, csak kísérete a Duna morajlása; a harang kondulását szépíti fuvolázásával a sárgarigó, cirpelésével a parti bozót melletti tücsök, minden . . . minden. Aztán ez a harangszó ottragad az ember szívében és mindenüvé elkíséri s nem engedi a szívéből kipusztulni a gyermekkori boldogságának emlékeit”. Erre már megértettem, hogy miért legszebb a falunk temploma. „Hallom különben — folytatta —, hogy te is a „szent életpályára” léptél. Tudod-e, hogy a szószék tüzes talaj és lassanként elég rajta az ember. Válaszoltam rá valamit, majd hirtelen mellének szögeztem a kérdést, hogy miként lett olyan csudálatos

szónokká és hogyan készül a beszédeire? Azzal a mosolygással, amely a sokat csalódott emberek sajátja, jelezte, hogy e kérdést könnyebb volt odavetni, mint reá felelni. „Hát mindenki jó szónok, akiben meg van az a bizonyos tűz, amelyről azt mondtam, hogy esetleg megemészli az embert”. Aztán másfelé szötte a beszéd fonálát.

Hasonló kérdést azóta se mertem senkinek fölteni, de mindig nagy volt az örömöm, ha nagy igehirdetőt hallhattam, akár beszélni, akár a szószéki igehirdetés „titkairól” nyilatkozni. Amit így hallomásból évek folytán lejegyeztem, azt írom meg most neked. Esetleg hasznát veheted.

*

Valaki azt kérdezte tőlem, hogy hiszem-e mindazt, amit a szószékben mondok? Azt feleltem, hogy csak azt mondom, amit hiszek. Vagyis a benső meggyőződés, az igazságszeretet, a dolgainkban való biztonság a főforrása az igehirdetésnek. Bárki ékesen szól azon tárgyról, amelyet nagyon jól ismer és szeret. Ez teszi kötelességünké a komoly készülést. Újabban nagyon divatszerűvé lett, hogy némelyek mindenáron adják a készületlent, jöllehet a maguk módja szerint készültek. Semmi szégyenleni valót nem látok abban, ha a papon a derekas készütség nyomai látszanak a szószéken. A hanyagul beszélő ember valószínűleg maga se tulajdonít sok fontosságot a beszédjének. Általános theologiai tudásunk mellett, minden beszédre külön is készülünk. Még pedig e készüléshez a kész idegen predikációtól kezdve minden elképzelhető forrást felhasználhatunk. Régi vagy sokszor elmondott igazságok, ha

állandó rendületlen egysége hidalja át és kapcsolja össze. Minden változás, melyet tapasztalunk, a Te változhatlanságod utáni sóvárgást ébreszti s azt a boldogító meggyőződést érleli meg bennünk, hogy töredékeny éltünk a tovaszálló évek martaléka nem lehet, hiszen a Te időtlen életeddel és romolhatatlan mivoltoddal rokon! Lelkünk leszaggatott foszlányait, elveszített kedveseinket, kiket a vésztes fergeteg itt alant keblünkről elsodort, odafenn, a Te édes atyai kebleden véljük viszontláthatni. S míg arasznyi létünk legszebb virágain: eszményképeinken lelkesedéssel és áhitattal csüggünk: romlandóságukon tőprengő lelkünket csak az az egyetlen gondolat emelheti föl, hogy Te mindenha megmaradsz — és sirunk rideg göröngyei fölött is olthatlanul lobog tovább minden kicsiny szikra, melynek Te adtál életet. A haldokló év múlandóságunk gyászfátyolát borítja fejünkre s mindenre, amit tettünk, gondoltunk, éreztünk s alkottunk, — de Te hűséges gondtartással virrasztasz esendő sorsunkon s eszményeink jövődjére fölött. Bizony menedékünk az őshajdának Istene, — alant vannak örökkévaló karjai!

Kihez, óh kihez fordulhatnánk most is, e mármár lehanyatló tanévnek alkonyán, hanemha Te hozzád, ki mozdíthatatlan kőszálként állasz a múlandóság zajló tengerén?! Megfáradt szívünk keser-

vét, háláját, reményeit és aggodalmait hol önthetnők ki másutt, mint házad pítvariban, hol a Te hivednek élő vizek kútfeje csörgedez?! Hova hajthatnók le annyi gonddal és bűnnel terhelt, annyi szenvedélytől és fájdalomtól égetett, — ádáz gyűlölködés hatalmaitól szaggatott keblünket, hanemha a Te örök kegyelmed zsámolyára, hol a megnyugvás, az engesztelődés édes enyhületét, a lelki béke szent olajját tartogatja számunkra hűséged?! Örömök bősége van, Uram, a Te színed előtt, — gyönyörűség jobboldban örökre!

Óh, vedd hát kedvesen, Atyánk, szívünknek háláját s ajkunk dicséretét az elmúló év megszámlálhatlan jótéteményiért! Légy áldott, hogy midőn a mi lelkünk már a porhoz tapadt, meglevenitél bennünket a Te ígéreted szerint. Hogy felöltözéd az igazságot, mint páncélt s a szabadítás sisakját föltevéd, — felöltéd a bosszúállás ruháit, mint köpenyt és búsulással vevéd magad körül, mintegy palásttal! S míg a távol — keleten morajló tenger partjain, a föld szabadságának védőbástyáinál, nagy nemzetek vésztes rohamát megtöréd: déli határainkon eltiportad diadalmos hadaink előtt a világot lángba borított tűzfészket, a mérges kígyók fajzatát, mely ártatlan vért ontva, szent törvényed ellen vakmerően lázadt! Légy áldott küzdő véreink önfeláldozó honszerel-

hévvel égő és meggyőződött szíven mennek át, saját korunk nyelvén megszólaltatva, szükségképpen időszerű és új jelleget öltenek. Cicero minden hiúság megvolt, csak az eredetiség hiúsága nem. És emlékezhetsz, hányszor hallottuk a pesti egyetem nagytekintélyű, antik irodalmat előadó professzorától, hogy a világirodalom óriásai a legnagyobb rablók, mert a céljaikra alkalmas eszméket onnan vették el, ahol éppen találták. Ezt sokszor láthatjuk Shakespeare és a görög drámáirók olvasásánál. S elvégre a főcél a lelki építés, amihez kiváló lelki építőkövek kellenek, miket bizony néha messziről kell szállítani. A pók mindig önmagából szövöget, de csak pókhálót, a méh ezer felől gyűjtöget, de mézet. Általa lesz az összegyűjtött anyag mézzé. — Aki mindig kész, nyomtatott beszédet vág be és hegedülget el, annak tiz év múlva a szíve helyén nem lesz más, csak egy predikációs kötet. A más szerzőtől betanult kész beszéd olyan, mint egy életre galvanizált hulla. A szónokon érzik, hogy idegen dolgokat mond el. Előadása gyors; az egész jeienet grammophonszerű. Növeli a bajt, ha valakinek utánzása észlelhető még az előadáson is. Az utánzó mindig alatta marad a példaképnek.

A készülés módját én így gondolom. A kiválasztott témára (textusra) vonatkozólag minden tudnivalót egybegyűjtök az emlékezetemből, jegyzeteimből, könyveimből, szótáramból, stb. Ha szabad azt mondanom, a kiválasztott témának kitartóan kell kurizálni, dédelgetni, körülrajongani, érdeklődő szeretetben fürdetni. Így fölenged és azt teheted vele, amit akarsz. De ha nem vagy odaadó, vagy témád-

hoz hűtelenné leszel, akkor ugyan nem boldogulsz. Az így összegyűjtött anyag egységes vázlat figyelembentartásával leírandó, hogy az ismétléseknek és a fantázia száguldozásainak ne legyen tere a szószék. Eleinte betanulhatod a kéziratodat, később ügyis irtózni fogsz a magolástól. (Demosthenes szóserint megtanulva mondotta ugyan beszédeit, de azok a régi följegyzés szerint lámpaszagúak voltak, azaz érzett rajtuk az éjszakázás. Cicero az elmondás után irta le kicirkalmazott beszédeit, melyeket egyszerűbb stílusban mondott el. Hogy magyar példát is mondjak, Baksay püspök szóserint megtanulta kidolgozott beszédjét, melyhez a szószéken egy szót nem tett. Gergely Antal gyakran az agyába egy pillanat alatt belenyilalló gondolattal fölállt és beszélt.) Különbözők tehát a szónokok, de ha az általam említett módszert követed, majdnem bizonyos, hogy 3—4 év leforgása után becsületesen elkészített és átgondolt vázlat nyomán bizonyos könnyedséggel és mindig tartalmasan s közvetlenül beszélsz s mindenki érzi, hogy *te* beszéltél és nem más és hogy azt mondd, amit gondolsz és átéltél, ami lelkednek élő tartalma. Ez pedig előadásodat öntudatosá, higgadtá és férfiasá teszi. Lelkednek tiszta és helyes rendbe szedett gondolatai komoly szavakban, épkezláb mondatokban törnek útat maguknak a sziklából fakadó forrás biztonságával. Az ilyen „beszéd léleknek és erőnek megmutatása”. I. Kor. 2, 4. A betanult beszéd előadását gyöttrődéssé teszi a kiesztergályozott mondatokra való aggódó visszaemlékezés, a mondatok sorrendje stb. Míg a szabadon előadó predikátor úgy úszik a maga beszédjében, mint a hal a

méért. — kik szerteséjjel a széles világon reitenthetlen bátorsággal járják a halál árnyékának völgyeit, hogy aztán hősi lelkek, csodás bizonyságid fellegtorlataként seregestől szálljon a Te színed elé! Légy áldott, hogy a balsors vas kezével ismét összekovácsoltad pártos nemzetünket s míg nyomorgatóink már-már örökségünknek a koldúsbót szántak: Te nyomorúságunk sötét mélységein szent tüzet gerjesztél: jótékonyság, könyörület, áldozatos hűség tündöklő erényét, hogy mint oltárodnak égre csapó lángja szálljon trónod felé s beragyogja történelmünk késő századaait!!

Felséges Istenünk, Gondviselő Atyánk! Végére-mehetetlen a Te bölcseséged, — az égig ér a Te kegyelmességed s a Te hűséged a fellegekig! Számptalan egeid roppant birodalmában parányi porszemekké törpülnek a végtelen világegyetemek — s ime e földi alacsony téreken minden egyes porszem, melybe a halhatatlanság sejtelmét lehelled, határtalan tökéletesedés dicsőséges távlatát tükrözi. Kint a világtörténet széles országútján tomboló viharokkal tisztítod az erkölcsiség fülledt levegőjét s gyötrelmeknek gyászos ösvényein viszed a népeket nagy céljaid felé, — hogy végtére megcsókolják sújtoló pálcádat s önző, lázongó akarataikat megtanulják alázattal tenni le kezébe. Minket pedig, a Te kicsinyeidet, ebben az

évben is gyöngéden óvtál vesztől és vihartól; az ősi fészkek enyhet adó ölén, hova a népek háborgásának távoli zúgása csak megtörtén juthatott, csöndes fejlődéssel segítettél előbb szellemi és erkölcsi nevelésünk magasztos pályáján — és zajtalanul hagytad tovább fűznünk tisztos, százados hagyományainkat, melyek új egyetemünk bölcséjét ringatták!

Ha csöndes munkánkban megtalálhattuk a legszébb jutalmat, az igazi benső elégedettséget s azt a tiszta öntudatot, melyet a megragadott igazság birtoka sugall; ha „felleges-borús ég alatt is felhőtlen szívvel” ajándékoztál meg, vagy a komoly erőlesztésből még a szenvedések és megaláztatások völgyében is enyhet adó forrást fakasztál számunkra; ha fáradságunk nyomdokán olykor-olykor felvirult a siker s lelkünket néhány percre fölemelted, nem azzal, amit véghez vittünk, hanem, amit véghez vinni vágytunk: Tied érte a hála jó Atyánk! Ha kutatásaink közepette csak egy pillanatra is el tudtuk feledni önmagunkat, hogy zavartalanul szemlélhessük az ismeretek kies tájait, rejtett gazdagságát — s a valóságnak bár egyetlen parányát meghódítható kibontakozó szellemünk; ha az igazság oltárai körül, mint azok elhívott papjai, hiven, méltólag forgolódhatánk s közben sejténünk engedéd, hogy életünk kötelessége nem a nyereség, hanem a szolgálát s

vízben. És erre a képességre nagy szüksége is van. Gyakran, mikor egy ember föllép, különösen egy intelligens gyülekezetben, egyszerre csak megcsapja valami. Az emberi lelkekből kiáradó fluidum. És akkor látja, hogy amit c-dúrban irt meg vagy gondolt el és akart elmondani, azt most físz mollban kell előadni, vagyis transponálni kell beszédét az első pillanatban megérezett hangnemre. Így hallgatóival megtarthatja a „kontaktust”. S ha látja, hogy az arcok nem merevek, akkor tudnia kell, hogy a lelkekhez vezető kulcsot megtalálta! És akkor ezzel a kulccsal kinyithatja az elmék és szívek minden ajtaját és járhat-kelhet szabadon. Ha t. i. tud változtatni beszéd közben a hangján, illetve a beszéd hangnemén. Az ilyen embert hívom én „szószéken született” embernek. Általában tehát a tartalmat illetőleg legyen a beszéd híveink mindennapi életével kapcsolatban levő, aktuális; szerintem ugyanazt a beszédet több gyülekezetben szósz szerint elmondani alig lehet, mert nincs két egyforma gyülekezet. Ezért már készülés közben mindig előtted lebegjen a gyülekezet képe.

Ha nem akarod megfosztani magadat attól a reménységtől, hogy eredményesen munkálkodó igehirdető légy, figyelj még a következőkre. Tartsz szóciális beszédek is. Egyéniségedet teljes formájában mutasd. Ne félj tanítójellegű beszédet mondani. Mi tanítóegyház vagyunk. Ne higgy azoknak, akik mindenáron a gyülekezet nivójára való leszállásról beszélnek. Ők maguk se tudják, hogy hol van az a bizonyos nivó, ahova le akarnak szállni és sokan addig szállnak-szállnak, míg egyszer csak a nivó alá kerülnek. Hidd el, hogy elég okosak a mi híveink

és nem törnek bele a derekuk, ha ágaskodniok kell kissé, hogy megérthessék a beszédünket. — Egyszerűsége én az értem, hogy a beszéd érthető, átlátszó, annyira, hogy a hallgatók szinte a markukban képesek hazavinni a beszédet. Baksay volt ennek a nagymestere. Gyermekkoromban hallott némely beszédnek a vázlatát akár ma leírom. A synoptikus evangéliumok dogmatikáját valamiképpen hintegesd el a híveid lelkébe. Ne ijedj meg a dogmatika szótól. Értem ezen ezúttal a hitünk főigazságaira vonatkozó jézusi tanításokat, amelyek bizony kiestek híveink tudásából, úgy, hogy a legöbben a magukcsinálta dogmatikai szárnyaeszkákkal mimelik a repülést.

De nem akarok nagyon messze elkalandozni. Csak azt mondom még, hogy ne légy hosszadalmas, amit úgy érsz el, ha nem ismételsz, kerülöd a fölösleges melegágyi szóvirágokat, tudva, hogy a szódagály gondolatapályt jelez. Minden mondattal vidd előbbre a gondolataidat. — Ne akarj egy beszédben mindent elmondani. Egy és más dolgot a túlságos magyaráztatás helyett bízz rá hallgatóid képzeletére. Hízeleg nekik, ha föltételezed, hogy ők is ki tudják egészíteni gondolataidat és egyúttal ez a lelkükben bizonyos lelki rezonanciát, továbbregést idéz elő.

Sílusod szépségét írók és poéták olvasásával műveiheted. Gergely A. könyv nélkül tudta a Zalán futását, Baksay pedig Petőfit, Tompát és Aranyt. Mindkettőnek könnyebb volt elegáns, mint közönséges mondatokban beszélni. Legyen annyi axioma-kínésed, hogy bármely gondolatot képes légy azonnal ékesen kifejezni.

Quintilianus mondja szónoklattanában. „Multo labore, assido sudio, varia exercitatione, plu-

hogy a tudomány, amelyet művelünk „az igaz vallással rokon, mert végcéljaiban mindig az egész emberiséget tartja szeme előtt”; ha megtalálhattuk a bölcseségnek kútfejét: a Te félelmedet, — ha kötelességeinket imádságunkkal megdicsőíthetők s jelentéktelen életünket a Te örökkévaló céljaiddal kapcsolatba hozhatók: szent nevedre térjen dicséret, dicsőség!!

Hordozz bennünket, jó Atyánk, tovább is mindenható kegyelmed szárnyain! Végy jóvotlod paizsával körül, ha bűn csábit, kísértet ostromol, vagy keltelkedés támadja hitünket! Állíts élő kövek gyanánt szentséges templomodba, hogy jelentőséget nyerjen gyarló életünk, — hogy az igazságot követvén szeretetben, mindenestől fogva növekedjünk Abban, aki fő, a Krisztusban! Tartsd tisztaságban és alázatosságban tudósainknak homlokát nagy igazságokkal, fenkölt törekvésekkel való közösségek által, — tartsd szerénységben, nemességben s lelkesedésök szent hevíletében ifjainknak szívét, — hogy ha mozdíthatatlan országot nyerünk, legyünk is érte háládatosak s ne legyünk olyanok, mint a szélből hanyatott fellegek, kiknek a sötétség homálya van fentartva örökre. Hanem köz és tanácsos rendjeink, tanítóink és tanítványaink egyaránt Annak hatalmas dolgait hirdessék, ki őket a sötétségből a maga csodálatos világosságára elhívta!!

Óh, szánd meg, Isten, a magyart, kit vészek hányának! Tekints immár kegyelmesen arra a szentelt fájdalomra, mely múltja évezredét oly búsan rezgi át! S ha dúló csaták néma temetőiből annyi drága erő és annyi nemes vér kiált fel trónodig: hajtsd hozzánk nagy irgalmaddal az eget, hogy béke, boldogság, szeretet harmatát permetezze reánk s ígéretednek ez áldott földéről, melyen kívül e nagy világon nincsen számunkra hely, ki ne szaggathassák ezt a nemzetet a történelem zivatarai!!

S kit a bölcseségnek drága kenetével fejedelmünkkel kentél föl, kinek dicsőséges országlásával s annyi szenvedéstől fölszentelt életével ezredéves múltunkat Magad koronáztad meg: áldd meg, Urunk, a koronás királyt! Hiszen közel vagy Te a megtört szívekhez és megsegíted a sebhédt lelkeket. Ha a fájdalmak éles nyilaival tetszett összetörnöd a szívet s ő ezt a töredelmes szívet a Te kezébe tette le: öleld őt immár atyai kebledre, — hosszú életét nyújtsd nemzedékek nemzedékéig, — trónját vedd körül fényvel, hatalommal, diadalmas béke boldogító áldásaival, hogy az erkölesi eszmék fennen lobogtatott szövetségével, melyre a művelt világ áhitattal tekint, még élte alkonyán is bevilágíthassa egy jobb jövőre támadó hajnalát.

Üdvösségünknék Istene, jó Atyánk! Küldd bé-

rimis experimentis, altissima prudentia, praesentissimo consilio constat ars dicendi“. (Inst. orat II. c. XIV. 15.) = Sok munkával, kitartó szorgalommal, változatos gyakorlattal, igen sok tapasztalattal, mélyes bölcseséggel, gyors belátással érhető el a szónoklás művészete.

Latin olvasmányaimban akadtam még a következő figyelemreméltó gondolatokra is:

Néhány gondolat Quintilianus (kb. Kr. idejében élt) „Institutio oratoria“ című szónoklattanából:

V. 10. 54. Eloquentia est bene dicendi scientia seu scientia recte inveniendi et disponendi et eloquenti, cum firma memoria et cum dignitate actionis. = Az ékesszólás a jól beszélés tudománya vagy a helyes fölhalálás, elrendezés és jó emlékezőtehetséggel s méltósággal teljes előadással párosult szónoklás tudománya.

V. 12, 14. Ne a potentissimis ad levissima decrescat oratio = nem szabad a beszédet a legerősebb bizonyítékokkal kezdeni és a leggyengébbekkel végezni.

Quint. VI. 1, 51. Si usquam, in fine orationis totos eloquentiae aperire fontes decet; hic verbis atque sententis uti licet magnificis = ha valahol, úgy a befejezésben lehet az ékesszólás összes forrásait megnyitni, magasröptű s ékes szavak és gondolatok használata is meg van itt engedve.

Predikálás közben óvakodj a következőktől:

1. Gestus, sermonesve affectare.

2. Clamare potius, quam claro distinctoque sermone rem agere = valamiről inkább lármásan, mint világosan és választékosan beszélni.

3. De se ipso ex cathedra dicere = A katedrán önmagadról beszélni.

4. Causam propriam seu privatam publice agere = magánügyeidet a nyilvánosság előtt tárgyalni.

5. Ostentare magis, quam habere eloquentiam = fitogtatni inkább, mint bírni az ékesszólást.

6. Onerare magis memoriam, quam animos auditorum aedificare = a hallgatók lelkének építése helyett az emlékezetüket terhelni.

7. Fabellas frequenter inmiscere = történetecskéket gyakran közbeszőni.

8. Res claras multis probationibus confirmare = érthető dolgot sok bizonyítékokkal támogatni.

9. Vox, praeterea nihil = hang és azon kívül semmi más = az ember nem a torkával, hanem a lelkével predikál.

Általában a szónoknak a legjobb és legszentebb összetételének kell lennie, egy megtestesült predikációnak. Jó szónok lehetsz, ha állandóan nagy, igaz, szép és szent gondolatok légkörében élsz és e gondolatokat nemes izléssel kifejezni törekszel. Világos és tanult fej, keresztyéni érületű lizta szív a jó pap hozománya. A modern lelkész azonban nem lehet csupán szónok. Ez csak egyik ága a munkakörének. Egy külföldi pap szavaival köszöntelek, aki az én gondolataimat is kifejezte, amikor így szólt: „én nem úgy fogom föl hivatásomat, mintha valami, predikátor, látogató, szervező, vigasztaló, reformátor vagy próféta lennék, mert kell mindenikből valami és mégis hivatásom mindezek összegénél is több“.

Budai Gerson,

kességed égi harmatát az alélőző, sérelmes szívekre, melyek számára az emberi részvét Gileádban többé balzsamot nem talál! Mondjad nekik, hogy egyaránt édes az élet s a halál, hogyha Te hozzád közelebb segít! Küzdő hőseinket dicsőítsd meg immár a szabadulással s kik a haza földét életökkel váltották meg a szolgaságból, nyújtsd az élet koronáját a halálig híveknek ama jobb hazában, ahol eltörölsz minden könyhullatást s hová többé gyűlölködés ádáza föl nem csaphatja tajtékzó habjait! Kik jölétök ölén Téged elfeledtek, de balsorsuknak sötét éjjelén ismét megtaláltak s halk imádságot mondanak, midőn rajtok van ostorod: vedd azokat is kifogyhatatlan szerelmed karjára! Szent Lelked enyhületet sugalló bátorításával élesszed hitünket, tápláld reményünket, gyógyítsd a gyötrő, emésztő fájdalmat, — hogy mindenható szent oltalmadnak sátorában nyugton várhassuk, mit hoz a jövő!! Adj erőt városunknak, hazánknek s a Te anyaszentegyházadnak egyaránt, hogy a krisztusi könyörület olaját és borát tölthessék az anyagi és erkölcsi nyomor tátongó sebeibe, melyek irgalomért kiáltanak Hozzád s gyöngéd kezeikkel fölsegélhessék az elesetteket, kiket az emberi bűnök és az isteni ítéletek vihara lesújtott. Taníts mindnyájunkat bölcsen számlálnunk tenyérnyi éltünk tűnő napjait s az áltatások e csalárd világából egyszülött Fiadra, a Világ Világosságára, az Igazság Királyára függeszteni tekintetünket, kinek birodalmába vettek az angyalok, hatalmasságok és erők, — hogy a hitetők arcáról a képmutatás fátyolát letépje s romolhatlan dicsőségre emelje szent országodat! Óh, ird fel egykoron, Atyánk, a mi végoránk fölibe is az Ő szent nevét, ki a koporsó fulánkját elvette és az örök élet kapuit kitarta!! Amen.

Mi Atyánk stb.

Atyánk körülöttünk fényes palástot öltött a kikelet. S ha tömjénével Téged keres a mezők liliuma; ha zengő, csattogó madárdal szárnyal Feléd az erdő kebléből; ha Tégedet magasztal a nagy természet boldog hallelujája: ugyan némán vesztegelhetné az emberi lélek, mely túl a tavasz virágos pázsitján, túl a kietlen tél zordon pusztaságán egy hervadhatlan szebb tavaszról szó édes álmokat?! Ez az örök tavasz, hitünknek földöntúli szent világa, amely földi létünkre ráborúl s hová mennyei rendeltetésünk útai vezetnek — dicsőségesebb fényben tündököl a pitvaridat ékesítő sok ezer napoknál! Óh, küldj belőle csak egyetlen sűgárt erre a gonoszba helyezettett, sárban és vérben fuldokló emberiségre, melyen a bűn és nyomor borongó gyásza sötétlik! Te, ki a hánykódó habnak is pihenést szeresz a tenger ölében, engedd, hogy fajunk történelme, ez a kiapadhatlan vér folyam, amely ködbe vesző sziklából a hajdanna ered ki, a bennünket környező bor-

zalmas vérözönben valahára szintén megtalálja békességét, csöndes nyugalalmát! Uram! Te a magadéinak teremtettél bennünket és szívünk nyughatatlanul hánykódik mindaddig, amíg Te benned meg nem nyugodott. Óh, add nekünk most is nyugalunkra, üdülésünkre, a Te nyugalmodat!! Amen.¹

Sass Béla.

Közélet

A magyar élet- és járadék-biztosító intézet ajánlatához pár szó.

Kezembe veszem a fenti intézetnek a református lelkészek özvegyi nyugdíj-biztosítására vonatkozó ajánlatát s a hozzá mellékelt ismertetést: az első benyomásom az, hogy igazán kedvező, életrevaló, pártolásra érdemes vállalkozás ez. Majd elkezdek számítani s akkor azt látom, hogy bizony meglevő országos lelkészi nyugdíj-intézettel kapcsolásként kell azt megcsinálni, — még pedig a már latosan. Hiszen ennek a kedvező ajánlatnak nagyon sokan fognak örvideni és be is lépnek a szövetség biztosítottjai közé: de nem jobb volna-e a nyugdíj-járulékot felemelni s így az 500 korona helyett 1000 koronát adni az özvegyeknek?

Veszem a magam esetét példának, melyre a számítás az Intézet közölte is, — közölte mindenkivel. Tehát én 34 éves vagyok, feleségem 31, — 3 év különbség van köztünk; így én 100 korona után havi 1 kor. 25 fill. részletet fizetek, vagyis évi 15 koronát; de hát 100 koronával nem elégszem meg, legalább is 500 korona után fizetem a járulékot s úgy évenként 75 koronát fizetek, vagyis 2300 korona fizetésemnek 3 és $\frac{1}{4}\%$ -át: kérdem, nem jobb-e ezt a 3 és $\frac{1}{4}\%$ -ot a már fizetett 3 és $\frac{1}{2}\%$ -hoz csatolni s így felemelni a nyugdíj-intézeti járulékot $6\frac{3}{4}\%$ -ra s ennek ellenében biztosítani az 1000 kor. özvegyi gyám-díjat?! Én azt hiszem, hogy ezzel a $6\frac{3}{4}\%$ -kal elérnök azt is, hogy a gyermekek járulékát is felemel-
telhetnök.

Részletes számítását én nem tettem a lelkészi nyugdíj-intézet pénztára, illetve teherviselő képességére nézve, — de azt hiszem, ahhoz értő, azt ismerő férfiak, ha számításaikat megteszik, az én konkluziómat helyesnek fogják tartani s meg is fogják csinálni, azt hiszem, hogy kisebb $\%$ -kal is. Mert ismétlem, hogy nagyon sokan iesznek, kik ezen ajánlatot elfogadják, hogy leendő özvegyeiknek — mai ma-

¹Útalások, idézetek: 1 Kir. 8, 27, 29; Zsolt. 9; Jób 38, 6; 2. Péter 3, 10, 13; V. Mózes 33, 27; 16. Zsolt. 11; 119. Zsolt. 25; Ézs. 59, 17; Zsidók 12, 1; 36. Zsolt. 6; Peabody; Harnack; Ef. 4, 15; Zsidók 12, 28; 2. Péter 2, 17; 1. Péter 2, 9; A himnusz; 149. Zsolt. 4; Jelen. 2, 10; Ézs. 26, 16; 1. Péter 3, 22; Petőfi; Augustin.

guktól való megvonás dacára is — legalább kenyeret biztosíthassanak.

Én csak azért emelek szót, hogy lássák mindennek, milyen az az előnyös biztosítás s gondolkozzanak rajta — s főként gondolkozzanak a lelkészi nyugdíjintézet nagyrebecsült vezetői. Tudjunk a magunk lábán járnunk s ne engedjük a magunk kihasználásával más rajtunk kívül álló Intézetek osztalékának megnövelését. Tegyük magunk magunkért!

Én azt hiszem, még az sem előny, hogy ha feleségem az én életemben meghalna s így a befizetett évi díj egy összegben visszatérítették, — mert ez esetben az én példánál évenként fizetek 500 kor. után 99 kor. 60 fillért és $1\frac{1}{2}\%$ bélyegilletéket, 1 kor. 49 fillért, vagyis évenként 101 kor. 09 fillért, a fizetésem $4\frac{9}{10}\%$ -át; talán ezért a nyugdíj-intézet is vállalhatná e kötelezettséget.

Gondoljuk meg jól e dolgot s úgy menjünk belé a biztosításba s főként kérjük meg a lelkészi nyugdíj-intézet nagyrebecsült vezetőit: méltóztassanak e tekintetben számításokat eszközölni s azt velünk közölni, hogy vajjon milyen évi járulékot kellene fizetnünk, hogy 1000 korona legyen az özvegyi gyámdíj; de tegyék ezt mielőbb! s mi — azt hiszem — mindnyájan elfogadjuk azt s szívesebben fogjuk fizetni ide ez összeget, mint a nevezett Intézetnek.

Csak azért mutattam ezt meg, hogy mások is gondolják meg — kétszer is — biztosítják-e így magukat, vagy a lelkészi nyugdíj-intézet felemelt illetékeivel kívánják-e elérni az 1000 kor. özvegyi járulékot? Mert bizony égető kérdés ez s mindannyiunknak a szíve mélyébe markol. Én azt ajánlom, rendeztessük a gyámdíjat a lelkészi nyugdíj-intézettel, bárha felemelt illeték ellenében is. Ami — hiszem — nemsokára be is fog következni s be is kell következnie.

S még egyet: a fentnevezett Intézet a járulékok beszédését, a díjnyugtákat s a kötvényeket az egyházmegyei pénzkezelő urakkal fogja kezeltetni, — mert „ők kartársi szeretettől vezetettve szívesek lesznek“ ezt elvégezni. Ez is valami, ami meggondolásra indít.

Lássunk, halljunk, számoljunk azért és cselekedjünk.

Érköbölkút, 1916 május 20.

Varga Béla,
református lelkész.

DARABÁNTH GUSZTÁV.

(1856—1916.)

Szomorúsággal veszem a tollat kezembe, hogy némileg leírjam azt a gyászt, mely a dolhai egyházat, vele együtt a máramaros-ugocsi egyházmegyét és

számos — szerető szívéhez fűzött — rokonait s barátait érte a Darabánth Gusztáv lelképásztor halálával. Ha visszatekintek 42 éves múltira, — mióta őt ismerem, — lelkem előtt állanak tetteinek emlékei, melyek előtt tisztelettel, elismeréssel kellett adózni minden őt igazán ismerőnek. Az emlékezet eme világa mellett ott ül ma a szomorú valóság, mely azt mondja: „Nincs a földi élők között, ki a tanügynök, egyháznak s a társadalomnak hasznos tagja volt“. E szomorító valóság tölti el szívünket gyásszal, mikor a hasznos életű tanár, hű lelképásztor, megbecsülhetetlen társadalmi egyén s igazán szeretni tudó jó barát halála hírére vesszük.

Darabánth Gusztáv született Csengerben az 1856. év július 18-án. Atyja Darabánth János csengeri lelkész volt, anyja Berey Erzsébet. Fiuk szeretettel, szülei iránt engedelmességgel s Istenfélelemmel volt — nevelésük folytán — ékesen felruházva. Elemi iskolai tanulmányai után szülei felsőbb iskolába vitték. Debreczen volt reá nézve a tudomány tárháza, itt szerezte a szellemi kincseit. A középiskolai végzettsége után a theológiára ment. Itt ismerkedtem meg a szelid lelkületű s jó szívű barátal, az 1874. évben.

Theológiai tanulmányai bevégezése után, 1876. évben Nagybányára ment segédlelkész tanítóságra, majd Tiszafüredre s onnan Szatmárnémetibe. Oly helyekre vezette vágya, hol ismereteit, szellemi kincseit szétoszthatja, az ifjú gyermeki kebleket vele formálhatja.

Az 1885. évben a máramarosszigeti vallásnari állásra választott meg. Nemcsak mint vallásnari működött, hanem tanította a jogon a jogbölcészetet, jogtörténetet, filozófiát, majd az iparos-tanoncokat és kereskedelmi iskola növendékeinek szorgalmas tanítója volt. Ismereteinek kincsesházából osztotta tanítványai részére a szellemi ismereteket, melyért tanítványai hálások voltak iránta. Jó bánásmódjával, atyai szeretetével hálmozta el tanítványait, kiknek számára háza mindig nyitva volt s még lakhelyén is tanácsolta, oktatta őket. Annymira tudott hatni tanítványaira, hogy a gyengébb tehetségűek mohó vágygyal igyekeztek sajátjukká tenni a szellemi kincseket. Szállóige volt azon időben: „Darabánthnak nincs rossz tanítványa“.

Még tiszafüredi káplán-tanítósa idején meg-nősült. Bóka Idát vette feleségül, Abádszalókról, az 1884. évben. Házasságuk gyümölestelen maradt, pedig a gyermeket nagyon szerették. Felesége testvérenek 2 leánya: Ungvári Irén és Etei voltak nevelt leányai, kiket férjhez is adtak. Az előbbi Jónás Ferenchez, az utóbbi Turesek Kálmán huszti betétszerkesztőhöz.

Az 1891. évi augusztus 19-én egyházmegyei aljegyzővé választott meg. A közbizalomnak megfele-

lően, elismert ügybuzgósággal viselte e tisztséget 1903-ig. Az 1902. évben a dolhai lelkészi állásra ment. Ugyanezen év október 19-én az akkori esperesünk, Szikszay Zoltán, által iktattatott be hivatalába. Beiktatási ünnepélyén jelen voltunk barátai közül többen s jó kivánságokkal halmoztuk el új állásában.

Új állásában is a pontosság, az egyházi ügyek iránti buzgó tevékenység jellemezték. A nemes szívűség kinyomata mutatkozik nála azon körülményben is, hogy a jótékony célokra való gyűjtésben mindig előljárt.

Feleségé Dolhán, az 1912. évben meghalt. Halála felett szerfelett bánkodott s elbetegesedett. Utóbbi időkben rohamosabban vette a fájdalom súlya alá őt aszthmája s reumája. Folyó évben a misszióban teljesített temetés alkalmával meghűlvén, ez ágyba döntötte s többé fel sem kelt. Nevelt leánya: Turesek Kalmánné gondozta betegségében. Halála előtt pár nappal betegágyánál megjelentek testvérei gyermekei: dr. Harsár Géza, özv. Fábrián Károlyné szül. Harsár Ilona, Jónás Ferencné stb.

Nemes életét folyó évi április hó 23-án befejezte. Temetése április 25-én volt nagy részvéttel; Biki Ferenc esperes tartotta a gyászszertertást.

Beke lengjen porai felett s az igaz kegyelet őrizze emléket!

—ye.—

Irodalmi szemle

Az egyetemi evangélikus theologiai fakultás kérdése vitatásával foglalkozik az a 38 lapnyi terjedelmű és három képpel illusztrált füzet, melyet a magyarországi ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyház közönségének tájékoztatása céljából a tiszai ág. hitv. evang. egyházkerület közrebocsátott. — Alkalmi bevezetés után történeti áttekintést nyújt a füzet az evangélikus lelkésznevelésről, aztán szól a hazai evangélikus egyháznak egyetemi theologiai fakultásra való igényéről a magyar államjog és az egyházi alkotmány alapján; fejtegeti az egyetemi evang. theologiai fakultás kulturális jelentőségét, elhelyezése és szervezése problémáját, melynek rendén megállapítja, hogy a magyar evangélikus theologiai fakultásnak az Eperjesen ohajtott három fakultásos állami egyetemen van a jogos és méltó helye. Közöl még alapos és reális számításokon nyugvó költségvetést és az eperjesi akadémiai tanszakok 1900/01—1914/15. iskolai évi látogatottságáról szóló statisztikai kimutatást. A még sok eszmecsérét és tárgyalást igénylő kérdés sikeres megoldásához jelentékeny mérvben hozzá fog járulni ez az objektív és szakszerű tájékoztató, melyet kívánatra készséggel megküld az érdeklődőknek az eperjesi akadémia igazgatósága.

Háborús Előadások az 1916 január—március hónapokban tartott előadási cikluson. A sárospataki irodalmi-kör kiadványai között méltó helyet foglal az Értekezések emez első füzet 115 lap terjedelmében. Ára 2 korona. A tiszta jövedelem a háborúban elesett sárospataki katonák emlékének megőrkítésére fog fordíttatni. A nevezett füzet négy jeles és értékes értekezést tartalmaz, melyek is a következők: dr. Rác Lajos: Jézus és a világháború; dr. Gulyás József: A világháború és a magyar költészet; dr. Búza László: A háború és a nemzetközi jog; Elekes Imre: Pedagógiai problémák és a háború. Úgy a fölvetett és fejtegetett tételek, mint az értekező szakírók megérdemlik a közzétett füzet iránt kívánatos érdeklődést, a nemes és hazafias cél pedig a minél szélesebb körű támogatást.

Angyal Zoltán bölcsészeti doktor II. Rudolf magyar országlása, a Bocskay felkelés okai, folyamata és eredménye címmel, német nyelven, saját bizományában 125 sűrű nyomású értekezést adott ki, melyet a berni egyetem bölcsészeti kara, dr. Woker tanár szakvéleménye alapján, bölcsészeti doktorrá avatás alapjául fogadott el. A jeles szerző a kérdésre vonatkozó hazai és külföldi irodalom kellő felhasználásával érdekesen tárgyal Magyarország 1526 utáni állapotáról, Rudolfnak a törökök elleni fegyvertényeiről, a reformációnak hazánkban történt elterjedéséről; az Erdélyben és Magyarországon dúlt terrortörzsről és Bocskay Istvánról, mely utóbbi tétel fejtegetés az egész munka felét (60—123. l.) foglalja el. Ajánló sorokkal dr. Baltazár Dezső püspök úr tisztelte meg a derék, képzett szerzőt és munkáját. Őszintén ajánljuk főképen a Bocskay-kor bűvárainak figyelmébe.

Az Út május hónapi füzete a serény munkásságú szerkesztőségi tagoknak és Forgács Gyulának közleményeivel bővülködik. Amily mértékben gyarapodik az iránta megnyilvánuló érdeklődés: épen olyan arányban apasztható a részletesebb ismertetése. Evenként tíz füzetben jelenik meg, előfizetési ára egész évre 6 korona.

A nagybányai egyházmegye 1916 május hó 5. napján Szatmárnémetiben tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve, mint az egyházmegye hivatalos kiadványa, 47 lap terjedelemmel, példás gondossággal szerkesztéssel, gyors és pontos terminusra, csinos, sőt díszes kiállításban megjelent Nagybanán és az illetékes címekhez már meg is küldetett. Kívánatos volna, ha a jegyzőkönyvi határozatokban foglalt egyik-másik tételről, p. o. a Lelkészegyesület fölterjesztéseiről beható eszmecsérét váltanának az illetékes faktorok, mely célra bármely egyházi sajtószervünk készséggel tért enged.

Unitárius szószék, felekezeti szellemű és irányzatú negyedéves folyóirat IX. kötet 2. száma vegyes

tartalommal megjeleint és a kitűzött egyházi beszéd-pályázatok eredményének feléről beszámol.

Diákvilág, a magyar evangéliumi diákszövetség közlönye, ifj. Victor János szakavatott szerkesztésében lát napvilágot. Az utóbbi kilencedik szám tartalma: A kereszt —rs.—, Az eperjesi katona-otthon, Weiszer Ernőtől; Jegyzetek, Mozgalmunk, Hírek, Tábori posta. Az evangéliumi keresztyén szellemű havi közlöny előfizetési ára diákoknak 2 kor., másoknak 3 kor. egy évre. Ajánljuk.

Ébresztő, képes keresztyén szépirodalmi családi és ifjúsági havilap, céljához mértén, figyelmet keltő olvasmányokat közöl a májusi 5. számban. Jelzi azt is, hogy az előfizetési díjat 2 koronáról évi 4 koronára emelte föl. Remélhető, hogy e lap barátai az új ár mellett is buzgón terjesztik a megszokott, kedvenc kiadványt, mely érdemes is a pártfogásra.

Keresztyén lelkipásztor, gyakorlati belmissziói havi folyóirat protestáns lelkipásztorok számára. — Szerkeszti Nyári Pál pécsi református lelkész. A májusi füzet elmefuttatásokat, beszédvázlatokat, gondolatébresztő apróbb cikkeket és vegyes közleményeket tartalmaz. Előfizetési ára félévre 3 korona.

Az utolsó szó. Egyházi beszéd, melyet 2 Tim. 4. 6. 7. 17. alapige alapján írt és Ramocsabázan 1916. március 26-án elmondott Erdélyi Imre református lelkész, egyházmegyei tanácsbíró. A hűséges, buzgó lelki szolgálatban és veritékes küzdelmekben megfáradott pásztor „sok fájdalommal, kevés örömmel bevégzett munkálkodás után“, elégikus hangulattal, de Istenben vetett szilárd hittel, nyugodt lelkiismerettel és buzgó reménységgel búcsúzik e beszédében gyülekezetétől, melynek békességet kíván. Legyenek békességesek és derűsek a nyugalomba vonult jó pásztor életének alkonyra hajló évei.

Halottaink

Bujdosó Lajos a nyüvedei református egyház volt lelkésze s később a debreczeni kollégium nyugalmazott segédkönyvtárnoka életének 83., házasságának 41. évében, folyó május hó 18-án este elhunyt. Folyó hó 20-án délután 5 órakor temették el régi, meghitt ismerősei őszinte részvéte és kegyele mellett a Czegléd-utcai temetőben levő sírboltba. A boldogult, mint segédkönyvtárnok, dícséretre méltó munkát végzett s a kollégium szerény és serény munkásai között tisztos nevet biztosított magának.

Kovács Gyula, az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye gondnoka, a debreczeni református egyház presbitere, Hajdu vármegye nyugalomba vonult alispánja, volt országgyűlési képviselő, folyó hó 19-én hajnalban, hosszas szenvedés után 56 éves korában meghalt. A gyászszertartás 21-én, vasárnap délelőtt 10 órakor volt a vármegyei házában, ahol Szabó Lajos es-

peres imádkozott, dr. Juhász Nagy Sándor, a hajdu-megyei függetlenségi párt alelnöke pedig gyászbeszédet mondott; innen a koporsót Hajduszoboszlóra kísérték, ahol a templomban Szabó Antal lelkész végezte a gyászszertartást, míg a temetőben Rásó István vármegyei főjegyző vett érzékeny búcsút az elhunyt érdemdús alispántól.

Különfélék

Prágai Jeromos.

1416—1916.

Folyó május hó 30-án lesz ötszáz éve, hogy a konstanci zsinat határozatából Prágai Jeromos, mint wiclifita és hussita eretnokséggel vádolt bűnös, a máglyán hamvadott el. Az a konstanci zsinat, amely az egyház reformálását tűzte ki feladatul, két reformátort égetett meg: Huszt és Jeromost, mert ezek az egyház megelevenítését az intézmények újjászervezésétől remélni nem tudván: egyenesen a vezetők példaadó, erényes életének és a főben, tagokban való erkölcsi megújulásnak nyílt követelésével kezdték meg prófétai munkájukat.

Jeromosnak theologiai felfogása nem volt annyira eltérő a katolikus hitrendszerétől, hogy emiatt halálra ítélték volna. Világlátottsága és széleskörű tudása tiszteletet parancsoló volt még ellenfelei előtt is és némiképp jőzön mérlegeléssel bizonyosan találtak volna a zsinati tagok olyan út-módot, amely szerint az elmélet mezején együtt haladhattak volna. Jeromos azonban istenadta képességeivel, nyílt tekintetével, kellemes és csengő hangjával, hatalmas érveivel s ami legfőbb, feddhetetlen életével egyre azt sürgette, hogy az elvilágiasodott klerikusok a lustátalan gondolatoktól, dőzsöléstől, lovaktól, kutyaktól és fényűzéstől fordítsák el figyelmüket és istenes életökkel példaképekül világoljanak a hívek előtt.

A reformációnak, a lelkiismereti szabadság hajnalhasadásának korai csalogánya volt Jeromos, aki látnokilag érezte, sőt tudta, hogy az egyháznak meg kell szabadulnia a rá nézve szégyenletes erkölcsi romlottság fertőjéből; ezért mondta bírójának — egykorúak feljegyzése szerint —: „Ti meg vagytok győződve róla, hogy engem, mint eretneket és gonoszt ítélték el, holott bennem semmi vétket sem találtak: úgyde én a holtom után szürödást és mardosást támasztok a ti lelkiismeretekben s a legfelsőbb és legigazságosabb Bíróhoz, a mindenható Istenhez felelbezek, hogy Őelőtte száz esztendő leforgása alatt feleljetek meg nekem“.

A következő századok igazolták Jeromost és e tény elismerése a legszebb glória az ő öt század múltán emlékezetünkben megelevenülő nemes alakja körül.

E. K.

A debreczeni református kollégium 1915—16. iskolai évet bezáró ünnepe 1916. évi május 29-én délelőtt 10 órakor lesz. — Az ünnepély sorrendje: a) Istentisztelet a nagytemplomban: 1. Fennálló ének: 37. dicséret 1. vers. 2. Gyülekezeti ének: 236. dicséret 1—2. vers. 3. Buzgó hálakkal... Átírta Mácsai Sándor. Énekli a kollégiumi kántus. 4. Imádkozik dr. Veress István tanítóképző-int. igazgató. 5. CXXII. zsolt. 3. vers. Átírta id. Sz. Nagy Károly. Énekli a kollégiumi kántus. — b) Istentisztelet után a kollégium dísztermében: 1. XVIII. zsoltár. Fichtner Sándor. Énekli a kollégiumi kántus. 2. Búcsúszó. Mondja dr. Kun Béla. 3. Fohász. Szövegét és zenéjét írta ifj. Szabó János. Átírta Mácsai Sándor. Énekli a kollégiumi kántus.

Domahidy Elemér főispánnak, őfelsége, a miniszteri biztos megbízatása méltóságában kifejtett sikeres működése és kiváló érdemei elismerésül a Lipót-rend lovagkeresztjét adományozta. A közkedvelt és tisztelettől környezett főispánt úgy a vármegye és Debreczen városa, mint egyes testületek és vezérférfiak üdvözleteikkel halmozták el. Mi is a legnagyobb örömmel és bensőséggel gratulálunk.

Márk Endre udvari tanácsos, polgármestert a napokban intim és igen meleg ünneplésben részeltette a debreczeni Városi Dalegylet abból az alkalomból, hogy most töltötte be elnökségének 30. évét. Áldást kívánunk továbbra is e nagy munkásságú, kiváló férfitársunk életére.

Lelkészszentelés. A folyó évi június hó 14-én Debreczenben tartandó lelkészszentelésre az illetékes esperesi hivatalok által bejelentett lelkészek és lelkészjellegű tanárok névsora a következő: I. Alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye: Bartha Dezső Vámospécs; Kolozsváry Mihály Hajdunánás; Molnár Béla Balmazújváros (német); Rácz Károly Polgár; Szücs József Tiszadada. — II. Beregi egyházmegye: Fekete János Csonkapapi; Joó Miklós Beregrákos; Kallós Béla Beregardó; Oroszlán Sándor Kislónya; Palágyi István Beregsurány; Rehó Gyula Tiszavid; Szabó Bertalan Halabor; Szabó Zoltán Bilke; Szeles Sándor Beregdaróc; Szécsényi István Kajdanó; Szútor Jenő Nagylónya. — III. Békésbánati egyházmegye: Bartha György Békéssámsón; Demjén István Kevevára; Domján Lajos Módos; dr. Godács Imre Nagyszentmiklós; Gyökössy József Bunyaszekszárd; Hódossy Orbán Alsóittebe; Marjay Géza Békésszentandrás; Papp Géza Nagylak; Sebestyén Béla Lugos; Streleczi Sándor Klopódia; Szabó Dániel Reformátuskovács háza; Szabó István Resiczabánya; Tóth János Nagyszerez; Tóth Lajos Karánsebes; Vass Antal Versecz. — IV. Bihar egyházmegye: Babicsák József Kisszántó; Baka Béla Mezőtelegd; Balajthy Jenő Biharpüspöki; Bodnár Gábor Nagyszántó; Dankó Sándor Ártánd; Juhász

Sámuel Furta; Molnár Zoltán Kismarja; Németh István Told; Nyeste István Mezőtelki; Székely Ernő Köröskisjenő. — V. Debreczeni egyházmegye: Farkas János Tépe; Hajdu Gyula Pocsaj; Szász Imre Monostorpályi. — VI. Érmelléki egyházmegye: Bakos József Asszonyvására; Bodnár János Újléta; ifj. Debreczeni László Érábrány; Egei István Biharfélegyháza; Fias Kálmán Bihar diószeg; Kovács Gábor Biharvajda; Kovács Lajos Tóti; S. Nagy József Érkeserű; Radó József Nagyléta; Szentmihályi Károly Érsemjén; Székelyhidi Béla Álmosd. — VII. Felsőszabolcsi egyházmegye: Ablonczy Béla Petneháza; Keresztesi László Anarcs; Kiss József Révarányos; Nagy László Mezőladány; Porzsolt Lajos Tiszabездéd; Szepsy József Kék; ifj. Újlaki Lajos Újkenéz; Veress Sándor Nyírlövő. — VIII. Heves-nagykunsági egyházmegye: Bucsei László Bucsa telep; Horváth Sándor Tiszaug; Massáth Ferenc Tiszalök. — IX. Középszabolcsi egyházmegye: ifj. Andrassy Kálmán Téglás; Gönczi János Nyíribrony; Orosz Tamás Vencesellő. — Máramarosugocsi egyházmegye: Peleskey Sándor Visk; Szabó Zsigmond vallástanárs Máramarossziget; Tusa Menyhért Szőlősgyula. — XI. Nagyszalontai egyházmegye: Debreczeni István Nagyszalonta; Hodor István Köröstárkány; Igyártó Sándor Bélzerind; Kézy Ignác Feketetót; Kosdy János Körösszegapáti; Polgár Gyula Várasfenes; Takács Imre Pankota. — XII. Nagybányai egyházmegye: Demeter Gyula Adorján; Kató István Szatmárudvari; Sípos Imre Marosliget. — XIII. Nagykárolyi egyházmegye: Gócz Lajos Nyírpárasznya; Ignéczy Sándor Mérk; Ludmán Lajos Kaplony; Papp József Genes; Tariska Béla Papos; Tarczy Géza Csomaköz. — XIV. Szatmári egyházmegye: Bakó Péter Tiszacséce; Boros Jenő Szatmár; Csépké Béla Gacsály; Csiszár Árpád Szamosatárfalva; Fekete Lajos Szamosangyalos; Kollonay László Komörő; Kósa Zsigmond Komlódtótfalu; Szabó Gyula Géberjén; Szondi Lajos Szamoskér. — XV. Lelkészképző-intézet: Lic. Erdős Károly Debreczen; dr. Varga Zsigmond Debreczen.

A nagybányai egyházmegye f. évi május 5-én tartott gyűlésében határozati erőre emelte az egyházmegyei lelkészegyesület következő javaslatát: „Egyházmegyei közgyűlésünk felhívja a kebelbeli egyházközsegeket, hogy lelkészeik nyugdíjba beszámítható fizetésének 20 százalékát részükre drágasági pótléku. más forrás híján ideiglenes kölcsönből, haladéktalanul folyósítsák. Ez a drágasági pótlék az 1916. év végéig szól s a lelkészek által egyházuktól és más forrásból a háború okozta drágaság enyhítésére eddig nyert segély abban beszámítandó; a részükre más forrásból hasonló címen 1916. év végéig folyósítandó segély pedig, az itt meghatározott drágasági pótlék erejéig, általuk az egyház pénztárába

visszatérítendő. E határozat végrehajtásáról presbiteriumok az esperesi hivatalhoz 1916 június 1-ig jelentést tegyenek. Egyszersmind az egyházkerületi közgyűlés útján tisztelettel kéri közgyűlésünk az egyetemes konventet, méltóztassék a m. kir. kormányt megkeresni az iránt, hogy az egyetemes református egyház részére még az 1916. évben oly összegű rendkívüli államsegély folyósíttassék, amelyből minden református lelkész nyugdíjba beszámítható fizetésének 20 százaléka erejéig drágasági pótlékban legyen részesíthető. Úgy tudjuk, hogy az egyházmegyei határozatban foglalt fölhívásnak már több helyen eleget tett a presbiterium. Mindenesetre érdeklődéssel nézünk az idevonatkozó esperesi jelentés elé.

Az ötödik orgonahangverseny. Városunk társadalma a világháború folyamán immár az ötödik orgonahangversenyt fogja rendezni a hadsegélyező hivatal emberbaráti céljaira június hó 15. (tizenötödikén) esti hat órakor a Kossuth-utcai református templomban. Hogy ez is bzonyára méltó lesz az eddigiek hírnevéhez, erkölcsi és anyagi sikeréhez, arról már a szereplők nevei is teljes biztosítékot nyújtanak. A közreműködését már megígért Pallay Matild remekhangú operaénekesnőn kívül Weszprémy Andor hegedűművész, Hammerstaedt és Piribauer kiváló zenetanárok s a jeles Varga József énektanár vezetése alatt működő vegyes-kar művészi számaikkal mind hozzá fognak járulni a hangverseny sikerének emeléséhez s ezzel együtt a hazafias, nemes jótékony cél mentől hathatósabb szolgálatához is. — Jegyek már most kaphatók (földszintre 1 kor. 50 fillérjével, karzatra 50 fillérjével) a hadsegélyező hivatal irodájában, továbbá Csáthy Ferenc könyvkereskedésében és Somossy László üzletében.

20%-os drágasági pótlék. A debreczeni egyházmegye pénztári hivatalához a következő leirat érkezett: 2440—1916. számhoz. Nagytiszteletű Rózsa Sándor egyházmegyei pénzkezelő úrnak Debreczen. Az egyetemes konvent 1916. évi május hó 23. napján tartott ülésében hozott határozatával a 32—1915. sz. alatt az 1915. évre engedélyezett 20% drágasági pótlékot további egy évre, vagyis az 1916. évre folytatólagosan engedélyezte s a végrehajtó-bizottságot a felémelt illetmények folyósítására utasította. E határozat szerint a folyó évre járó drágasági pótlék ugyanolyan összeget tesz ki, mint a múlt évi, vagyis 1. az évi 600 K özvegyi évjára után évi 120 koronát, negyedévi 30 koronát; 2. a teljes árvák évi 180 K neveltetési segélye után évi 36 koronát, negyedévi 9 koronát; 3. az apátlan árvák évi 120 K neveltetési segélye után évi 24 koronát, negyedévi 6 koronát. Mint-hogy a II. évnegyedi özvegyi évjára már folyó évi jún.-ban esedékes, ennél fogva a f. év I. és II. évnegyedére járó drágasági pótlék kiutalványozása f. évi jú-

nus hóban, a II. évnegyedi illetményekkel együtt fog megtörténni. Felkérem ennél fogva Nagytiszteletű urat, sziveskedjék az érdekelt özvegyeket az egyetemes konvent fenti határozatának köztése mellett felhívni, hogy az I. és II. évnegyedi drágasági pótlékot a II. évnegyedi évjára adékkal, illetve neveltetési segélyekkel együtt egy összegben és egy nyugtában nyugtazzák. Megjegyezzük, hogy az időközben nyugdíjazott özvegyek és árvák részére a szóbanforgó drágasági pótlék az illetmények folyósításának időpontjától kezdődőleg, míg ellenben azok részére, akik illetményüket élvezni időközben megszűntek, a drágasági pótlék az illetmények megszűntének időpontjaig jár. A I. év III. évnegyedre járó drágasági pótlék a III. évnegyedi, a IV. évnegyedi drágasági pótlék pedig a IV. évnegyedi illetményekkel együtt egy összegben és egy nyugtában nyugtázandó. Végül megjegyzem, hogy az 1917. év I. negyedéről szóló nyugtatók a drágasági pótlék figyelmen kívül hagyásával már csak az ügyrend 117. paragrafusában megállapított összegekről állítandó ki. Budapest, 1916 május hó 24. napján. A lelkészi nyugdíjintézeti végrehajtó-bizottság: Dókus Ernő, elnök.

Régi sírkövek a debreczeni városi múzeumban. Az évtizedek óta használatlanul levő Dobozi-temetőnek, a DMKE. háza mellett emelkedő nagy dombjáról koporsó alakú, súlyos két siremlékkövet szállítottak be a városi múzeum udvarára folyó hó 20-án. Az egyik, az itt-ott kibetűzhető felírás szerint az 1678-ban meghalt Komáromi Csipkés György híres debreczeni lelkész és tudós bibliafordító siremléke; a másik Pataki István ugyanesak debreczeni lelkipásztoré, aki 1711-ben halt meg. Azonkívül a múzeum még a következő régi, hasonló alakú siremléket őriz: Méliusz Péter püspöké 1572. Idősb Váradi Baranyai Mihályé 1692. Dobozi Erzsébet, ifj. Baranyai Miklós főbíró első feleségéé 1701.

Az egyetemes tanügyi bizottság jegyzőkönyve a napokban hagyta el a sajtót; épen akkorára, amikor a benne foglalt határozatokra a konvent véglegesen dönt. Érdeklődéssel várjuk a debreczeni theologiai fakultásra és a lelkészképző (papnevelő) intézetre vonatkozó határozatot.

Reklamációk ügye. A kiadóhivatal arra kéri t. olvasóinkat, hogy sziveskedjenek az elmaradt számokat a megjelenés napjától számított két hét alatt reklamálni, mert azon túl terjedő időben nincs módjában eleget tenni a reklamációnak.

Mozdúl már a Bethesda cím alatt elolvasásra érdemes reflexiókat fűz, a különben nagyon jámborfajta „Református Szemle”, — melynek egyébiránt a másik Szemle szerkesztője címlapon is megnevezett munkatársa — május 13-iki „Klerikalizmus — antiszemitizmus” című cikkünkhöz. A kétségkívül nagyon szellemes megjegyzésekre hasonló elmésséggel

válaszolni akkor sem tudnánk, ha néhány éven át inaskodnánk a zsidó újságírók mester-iskolájában. De a szellemesség nem mindig igazság és például nem igazság az, hogy a mi cikkünk „csak így-úgy kertelgetne”. A Szemle szerint — úgy látszik — csak az nem kertelget, akinek vagy az Ady protestantizmusa tetszik, vagy a Ravasz Lászlóé. Hát mi értelmesen megmondtuk, hogy nekünk egyik sem tetszik. Fanatikusnak pedig nem azt neveztük, aki a kálvinistaságot ennek az élettel megbizonyításához köti, hanem azt, aki azokat, kik nem hirdetik, hogy az élő Isten felségjogának oltárán készek magukat felaldozni, a borjúhoz utasítja. Arról, aki így beszél, mondtuk azt is, hogy nincs hasznára a protestantizmusnak, vagy, ha a Szemlének így nem tetszik, mondjuk, hogy kárára van a protestantizmusnak, amint kárára van mindenki, aki Krisztus egyenes utódának és esalatkozhatatlannak képzei magát. Kedves derűt szerez a Szemle (— mekkora kálvinistaság! —) főszerkesztőnk jogász mivoltának emlegetésével. Bizony ő szegény, csak jogász, — ami egyébiránt Kálvin is volt, — de azért a szavak értelmének elsavarasában nem versenyezne, a keresztyén emberszeretben, a Krisztus aláztos szolgálatában, egyházaért önzetlen munkára készségben nem eserélne egyik-másik papi emberrel. — Még egyet. Mi tárgyilagosan s jó társasághoz szokott emberék hangján (— ezt nevezi a Szemle kertelésnek —) foglalkoztunk a Protestáns Szemle állítólagos klerikalizmusával és valóságos türelmetlenségével. Nem azért, mintha egy nagyon tisztelt theologiai tanár úr egyéni nézeteit akartuk volna kifogásolni, hanem azért, mert felfogásunk szerint a M. Prot. Irod. Társaság közlönye nem arra való, hogy a magyar protestantizmus nagy részétől idegen társadalompolitikai irányzatnak prononszirozott képviselője legyen. Véleményünket tarthatják helytelennek és cáfolhatják, ha tudják, de a gúnyolódni akarás és a vélt szerző személyével foglalkozás nem tartozik azok közé az eszközök közé, melyekkel higgadt elmékre hatni lehet. Aztán nem gondolják a Szemlék, hogy a sok talentummal megbízott szolgálóknak most más dolguk is lehetne, mint szellemes csipkelődések gyártásában rágni a tollat?

Az agendás könyv ügyében az egyetemes konvent ülésén gróf Tisza István egyházkerületi főgondnok szót emelt az úrvacsora alkalmával felteendő kérdések szövege ellen. A konvent az egész ügyet visszaadta a bizottságnak, amelyet ez ügyben Nagy Károlynak, a Református Szemle szerkesztőjének javaslatára kiegészítettek a főkúrátorokkal. Lám csak: úgy-e még a dogmatikát érintő kérdésekben is jó a jogászok véleményét ismerni?

A debreczeni református főgimnáziumban a tanév június 3-án befejeződik. Május 29-én lesz az év-

záró istentisztelet d. e. 10 órakor a nagytemplomban, május 30-án a VII. és I., 31-én a VI. és II., június 2-án az V. és III., június 3-án a IV. osztály vizsgálata. A magántanulók vizsgálata június 5—8. napjain lesz. Az igazgatóság minden magántanulót külön értesít, hogy mely napon kell megjelennie.

Szerkesztői üzenetek.

B. Debreczen. Ne tessék nyugtalankodni, semmi-kép sincs hatásköri túllépés abban a püspöki rendelkezésben, mely szerint a vizsgálatok június 3-ig befejezendők lennének. Persze, ha az ember az Egyházi törvénynek csak egy paragrafusát olvassa el, akkor vonhat akármilyen következtetést. A püspök feladatait leíró I. t.-c. 185. paragrafus d) pontban tetszett keresni a jogalapot. Ne ott tessék, mert ez nem a püspök, hanem az egyházkerületi elnökség jogán gyökerezik. Az I. t.-c. 180. paragrafus f) pontja az egyházkerületi főgondnok címe alatt azt tartalmazza, hogy: „általában az egész egyházkerület egyházi és iskolai ügyeit elnöktársával egyetértőleg intézi”. Igaz, hogy ezen, az egyházkerületi elnökség által intézendő iskolai ügyek közt nincs külön megemlítve a vizsgálatok idejére vonatkozó rendelkezés, de hát tessék nekem mutatni az E. T.-ben olyan paragrafust, amelyben ez a tanári-kar vagy az igazgatótanács jogaként külön meg volna említve. Hát akkor ezek a hatóságok sem foglalkozhatnak ezzel a kérdéssel? Az az érv meg, hogy az egyházkerület igenis legfelsőbb fóruma a középiskoláknak, de épen mert legfelsőbb, nem rendelkezhetik addig, míg az alsóbbfokúak nem nyilatkoztak, merő fogalomzavaron alapul. A fokozatosság kötelezősége csak a bíróságonál van meg, de nem az adminisztrációban. Tetszett már hallani olyat, hogy pl. a vármegye egyáltalán ne rendelkezhesék, míg előbb a község előjárósága nem nyilatkozhatott? Abból pedig, hogy a szóban forgó rendelkezésnek csak a püspök volt aláírva, semmi sem következik, hiszen az egyházkerületi elnökség intézkedéseit legtöbbször csak a püspök írja alá s nincs semmi ok arra a feltevésre, hogy a püspök az elnöktársra akarata ellen rendelkezett. Volt ugyan eset már erre is, amikor ugyanis az egyházkerületi főgondnok egy intézkedéssel szemben nyilvánosan volt kénytelen kijelenteni, hogy az az ő hozzájárulása nélkül történt, — de ez még tíz évvel ezelőtt volt.

Tartalom: A jövődő lelkészei. — Tárcá: Budai G., Szállongó levelek. — Iskola: Sass B., Egyetemi tanévzáró imádság. — Közélet: Varga B., A magyar élet- és járadék biztosító intézet ajánlatához pár szó. — Darabánth Gusztáv. — Irodalmi szemle. — Hírlottaink. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 22. szám.

HIVATALOS ÉRTESEITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3137—1916. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A debreczeni református felsőbb leányiskolával kapcsolatos leánygimnáziumban egy classica philológiai rendes tanári tanszékre ezennel pályázatot hirdetek. A megválasztandó rendes tanár évi javadalmazása: 2400 korona alapfizetés, mely később a szolgálati évek arányában 2800, 3200, 3600 koronára emelkedhetik; az egyházi törvényben megszabott lakáspénz, mely 800 koronánál kevesebb nem lehet; öt ízbeni 200 koronás ötödéves korpótlék, melynek alapjául szolgáló időbe a hazai református gimnáziumokban eltöltött rendes tanári szolgálati évek beszámíttatnak. A megválasztott rendes tanár ezenkívül szolgálati évei szerint a református középiskolai tanári státusba beosztva, állami fizetésekiegészítésben részesül s az országos tanári nyugdíj-intézetnek jogos és kötelezett tagja. Pályázhatnak református vallású okleveles középiskolai tanárok. A pályázati kérvényhez csatolandók: keresztlevel, érettségi bizonyítvány, tanári oklevél, az előbbi alkalmazásokról szóló bizonyítványok s az esetleges irodalmi működés igazolása, a katonakötelezettség irányában fennálló viszony igazolása, hatósági orvosi bizonyítvány a pályázónak a tanári pályára alkalmas voltáról. — A pályázati kérvények 1916. évi június hó 20-ig a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalához adandók be Debreczenben. A megválasztott tanár tanszékét, székfoglaló értekezés tartásának kötelezettsége mellett, 1916. évi szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni.

Debreczen, 1916. évi május hó 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

3206—1916. szám.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű
Esperesi Karához.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak folyó évi május hó 18-án 80,401—1916. szám alatt a kir. tanfelügyelők részére kiadott rendeletét, az elemi népiskola VI. osztályú leány- és az ismétlőiskolák három évfolyamát végzett tanulók végbizo-

nyítványai és törzskönyvei tárgyában, alább közlöm Nagytiszteletűségeddel s általa az iskolaszékekkel.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debreczen, 1916 május hó 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

80,401—1915. VII/b.

KÖRRENDELET.

Mivel több oldalról az a kérdés merült fel, hogy az elemi népiskolai VI. osztályú leánytanulók és az ismétlőiskolák három évfolyamát végzett tanulók végbizonyítványai és törzskönyvezése tekintetében minő eljárás követendő, mihez tartás és további félreértések elkerülése végett elrendelem, hogy mindaddig, míg az 57,729—1914. VI/a. sz. rendelettel kiadott, az iskolafelügyelők kiküldéséről, az elemi népiskola VI. osztályú záróvizsga tartásáról s elemi népiskolai végbizonyítványok kiállításáról szóló utasítás csak a fiú tanulókra hajtatik végre, a leánytanulókra és ismétlőiskolai tanulókra vonatkozólag a végbizonyítványok kiállítása s törzskönyvek vezetése tekintetében továbbra is az 1912. évi 2103. eln. rendelet és azt kiegészítő rendelkezések maradnak érvényben, ezek az 1914. évi 57,729. sz. a. kelt rendelettel csak a VI. osztályú záróvizsgát tevőkkel szemben veszítették hatályukat.

Budapest, 1916 május hó 16.

Jankevich.

Kimutatás a sebesült és beteg katonák vallásos iratokkal való ellátására begyűlt adományokról:
Makói egyház 179 K 45 f. Nagybodófalvai egyház 34 K 02 f. Tetétleni egyház 77 K 80 f. Gacsályi egyház 20 K. Feketetóti egyház 11 K 50 f. Gencsi egyház 10 K. Adorjáni egyház 27 K 22 f. Téglási egyház 64 K. Szinerváraljai egyház 16 K. Kőszegremetei egyház 15 K. Hajdusámsoni egyház 10 K. Hertelendifalvai egyház 25 K. Biharkeresztesi egyház 50 K. Tiszabökényi egyház 24 K 70 f. Szamosangyalosi egyház 10 K. Magyarcsékei egyház 8 K. Mezőbaji egyház 5 K. Szeghalmi egyház 203 K 50 f. Komádi egyház 150 K. Erdőhegyi egyház 19 K. Mezőkaszonyi egyház 44 K. Kunágotai egyház 26 K. Nagypaládi egyház 34 K 02 f. Rozsályi egyház 5 K. Szöllősgyulai egyház 20 K. Piskolti egyház 25 K. Nyiregyházi egyház 20 K. Hosszúmezői egyház 24 K 60 f. Nyirábrányi

egyház 13 K 05 f. Kisarii egyház 9 K 76 f. Kuncsorbai egyház 14 K. Kislétai egyház 16 K. Beregdédai egyház 30 K. Hajduböszörményi egyház 197 K 50 f. Bótrágyi egyház 32 K 10 f. Körösnagyharsányi egyház 12 K. Garbolczi egyház 11 K. Tyukodi egyház 18 K. Tiszaigari egyház 10 K. Borsi egyház 5 K. Balkányi egyház 6 K. Kisújszállási egyház Harmadik küldeménye 21 K 34 f. 32. Hadosztály húsvéti ajándéka. Csikesz Sándor tábori lelkész által küldve 80 K. Garbolczi egyház második küldeménye 8 K. Pallai István tüzérvény és társai a frontról 30 K. Nagybecsekereki egyház 10 K. Büdösmentmihályi egyház 88 K 40 f. Szabó József református lelkész Aranyosmeggyes 5 K. Dögei egyház 12 K 33 f. Nordroviczky Ilona Döge 10 K. Győröcskei egyház 3 K. Köröskisjenői egyház második küldeménye 34 K 10 fill. Agyai egyház 5 K. A már kimutatott 12,060 K 94 fillérral együtt 13,901 kor. 33 fillér.

Futó András,
püspöki titkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3272—1916.

Pályázat.

A békésbányai református egyházmegyébe kebeleztetett bekési egyik rendes lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom a díjlevél szerint:

1. Készpénz 310 K 80 fill.
2. Harminchárom köböl búza, vagy ennek helyi piaci ára.
3. Harminchárom köböl árpa, vagy ennek helyi piaci ára.
4. Ötnegyed telek föld, kaszáló- és legelőilletményel, két tagban, melyet maga munkáltat, közterheit és adóját azonban az egyház viseli.
5. Hat öl kemény tűzifa házhoz szállítva.
6. A főtiszt. egyházkerület által megállapított temetési, kereszteleési és esketési stóla.
7. Tisztességes lakás évenkénti meszeltetéssel.
8. 25 évi hivataloskodás után évenként százhusz korona káplántartási pótlék.

Összes hivatalos becsü szerinti értéke 5689 (ötezerhatszáznyolcvankilenc) korona.

Jegyzet: A hivatalára ifjabb lelképásztor kötelessége az úrvacsorával először élni kívánó gyermekeket és a netalán ezt szükségilendő ifjakat is szokott időben a konfirmációra minden díj nélkül oktatni és előkészíteni.

A lelkészlak udvarán, kertjében és tanyaföldjén levő s az új lelkész által átveendő beruházások (építmények és ültetvények) megváltási árát a presbitérium folyó évi május 21-iki gyűlésen 2061 (kettőezerhatvanegy) korona 60 fillérben állapította meg. Ezt az értékelést az özvegy is kötelezőleg elfogadta.

Az állás, minthogy a presbitérium folyó évi április 30-iki gyűlésében a lelkész özvegye részére 1917 október 1-ig eső kegyeleti időt adott, 1917 október 1-én lesz elfoglalandó.

A pályázók kérvényüket az E. T. II. t.-c. 16. §-ban előirt okmányokkal felszerelve Futó Zoltán békésbányai espereshez (Szentés) június hó 18. napjáig küldjék be. Debreczen, 1916 május 28.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

EGY TÁBORI LELKÉSZ HARCTÉRI NAPLÓJA.

Írta: PAPP GÉZA, tábori ref. lelkész.

E gondolatokban és írói szépségekben gazdag napló-jegyzetek egyaránt érdeklik a harcoló és beteg katonákat, a lelkészeket, a tanuló ifjúságot, általában a nagyközön-séget. Méltó feltűnést keltettek azok előkelő fővárosi napi-lapokban. — A derék szerző hosszú időn át teljesített tábori lelkézi szolgálatával, lelkesítő beszédével tiszte-letet szerzett mindenfelé, úgyannyira, hogy **Jenő kir. herceg főparancsnok saját címerével és monogramm-jával** ellátott gyűrűvel ajándékozta meg és **megengedte**, hogy ezt a háborús könyvét **neki ajánlhassa**. — A könyv tartalma: Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt. Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett. Adventi imádság. Levél a harctérről. Fekete farsang. Március idusán. Őszi imádság. Harctéri jegyzetek. Tábori isten-tisztelet a doberdói fensíkon. Honvédtemetés az Isonzó partján. Jéhu uralma. A honvéd-kötelességtudás.

A 160 oldalra terjedő 16½×10½ cm. nagyságú, zsebbe tehető könyvecskének bolti ára **elegáns vászon-kötésben 1 kor. 80 fill., 10 drb vételnél 1 kor. 50 fill., 25 drb vételnél 1 kor. 40 fill., 50 drb vételnél 1 kor. 30 fill., 100 drb vételnél 1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégibb temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harctér bármely részéből, előre megállapított leg-szolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választek művirág és ércz koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyercesy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötetlékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

**Egyházi
szente dények,**

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók,
keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyzék
2000 rajza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás
ezüsből és I. rendű alpacca-
ezüsből, jubileumi dísz tárgyak
részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok

**Polgár
Kálmán**

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

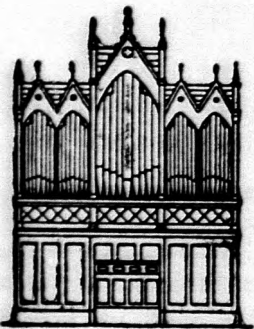
BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérmű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb
kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.

10--10.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb
orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

**BUDAPEST X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi
udvari szállító.**

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló
tisztá légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „**KIRÁLY ORGONÁJÁT**”,
amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 60 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban teljesít.
Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal
kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

HIVATALOS ÉRTESEITŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3018—1916. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes és kebelbeli Lelkész
Urakhoz.

A Magyar Vörös-Kereszt-Egylet Központi Igazgatósága minden alkalmat kíván megragadni arra nézve, hogy a magyar társadalom nemesszívű áldozatkészsége folytán, szeretett hazánk szent ügyeit előrébb vigye, fiaink szenvedéseit, megpróbáltatásait elviselhetőbbé tegye. Mérhetetlenek azok a teljesítmények, melyekkel a jelen idők céljainak szolgálataiba vetette eddigelé is az erejét. Ez alkalommal a június hó 29-iki Péter Pál-napi országos gyűjtéssel kíván hasznos szolgálatot tenni. „Június hó 29-én Péter és Pál napján ünnepe van a magtermelő Magyarországnak, de kettős ünnepe lesz az az idén, amikor nemcsak munkája eredményének örvendhet a dolgozó kéz, hanem egyúttal jóleső gondolattal töltheti el lelkét az a tudat, hogy ellenségeink kiéheztetési politikája is ép úgy megötr Magyarországot, otthon küzdő katonáinak munkásságán, mint ahogy a fronton küzdők megbénították ellenségeinket“.

Felkérem a Nagytiszteletű Lelkész Urakat, hogy a gyűjtés sikerét tőlük telhetően hathatósan előmozdítani s az eredményt legkésőbb július hó 1-ig illetékes esperesi hivatalukhoz beterjeszteni méltóztassanak.

Egyben felkérem a Nagytiszteletű Esperes Urakat, hogy a böles vezetésük alatti egyházmegyéjük területéről begyűlt összegekről összesítő kimutatást két példányban, a gyűjtés eredményével együtt legkésőbb július hó 10-ig hivatalomhoz felterjeszteni méltóztassanak.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1916 május hó 28-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A békési református főgimnázium fentartó-testülete pályázatot hirdet az intézetnél megüresedett matematikai-fizikai tanszék betöltésére. Ha a tanszék rendes tanárral töltetik be, fizetése az iskola pénztárából évi 2400 K törzsfizetés és 650 K lakáspénz. A törzsfizetéshez járul az állami fizetéskiegészítés,

továbbá ötévenként öt ízben 200—200 K korpótlék. A lakáspénz az egyházi törvénynek megfelelően van rendezve. Ha a tanszék helyettes-tanárral töltetik be, fizetése az 1916—17. tanévre 2000 K.

A megválasztott rendes tanár egy esztendei sikeres működés után fog megállandósíttatni.

Az életkort, a vallást, a képesítést, az eddigi esetleges szolgálatokat, az egészségi és a családi állapotot igazoló okmányokkal felszerelt pályázatok f. évi június hó 20-ik napjáig a békési református főgimnázium igazgatóságához küldendők.

A tanszék betöltése a fentartó-testület jogkörébe tartozik s a megválasztott tanár az 1916 szeptember 1-én köteles elfoglalni.

Békésen, 1916 május hó 17-ik napján.

Dr. Márk Ferenc,

az igazgató-tanács elnöke.

Pályázat tanári állásokra.

A hajduböszörményi református Boeskey-főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet a halálozás folytán megüresedett három tanszékre, nevezetesen: 1. az egyik rendes **menyiségtan-természettani**, 2. az egyik **latin-görög** rendes tanári tanszékre és 3. a rendes **tornatanítói** tanszékre. A latin-görög tanszék betöltése a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a másik kettőé az igazgatótanács hatáskörébe tartozik.

A menyiségtan-természettan és a latin-görög rendes tanár évi javadalmazása 2400 kor. törzsfizetés, 5 ízben 200—200 kor. ötödéves korpótlék s lakáspénz fejében a mindenkori törzsfizetés egynegyed része (mely azonban 1200 koronánál magasabb nem lehet), továbbá a nem állami tanárok részére miniszteri rendelettel megállapított fizetéskiegészítés és családi pótlék az 1912. XXXV. t.-c. értelmében. — Pályázhatnak protestáns vallású, okleveles tanárok, akik az igazgatótanácshoz, illetőleg a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz címzett s kellően felszerelt kérvényüket **folyó évi június hó 25-ig** a főgimnázium igazgatóságához küldjék be. A harctéren levők pályázatát hozzátartozóik is beadhatják.

A tornatanítói tanszék évi javadalma 1600 kor. törzsfizetés, ötévenként öt ízben 200 kor. korpótlék, lakáspénz fejében a mindenkori törzsfizetés egynegyed része és a nem állami tanárok részére miniszteri rendelettel megállapított fizetéskiegészítés s családi pótlék az idézett törvény értelmében. A megválasztott köteles a főgimnázium összes osztályaiban a

tanterv szerint tanítani, a játékdélutánokat vezetni, a cellovészetnél a felügyeletet gyakorolni s általában mindazokat a teendőket ellátni, melyek az iskolai testi nevelés körébe tartoznak.

A főgimnázium igazgatótanácsa fentartja magának, hogy a tanári állásokat, a pályázat eredménytelensége esetén (melynek elbírálása hatáskörébe tartozik) helyettes-tanárral tölti be. Épen ezért ezekre a tanszékekre alap- vagy szakvizsgás jelöltek is pályázhatnak, kiknek évi fizetésük 1600 kor. törzsfizetés és 400 korona lakáspénz.

Másutt eított rendes tanári évek korpótlék tekintetében beszámíttatnak. A megválasztottak a tanári nyugdíj-intézetnek kötelezett tagjai s állásukat 1916 szeptember 1-re tartoznak elfoglalni.

Kelt a hajduböszörményi református Bocskay-főgimnázium igazgatótanácsának 1916 május hó 14-én tartott üléséből.

Somossy Béla,
elnök.

EGY TÁBORI LELKÉSZ HARCTÉRI NAPLÓJA.

Írta: PAPP GÉZA, tábori ref. lelkész.

E gondolatokban és írói szépségekben gazdag naplójegyzetek egyaránt érdeklik a harcoló és beteg katonákat, a lelkészeket, a tanuló ifjúságot, általában a nagyközönséget. Méltó feltűnést keltettek azok előkelő fővárosi napilapokban. — A derék szerző hosszú időn át teljesített tábori lelkészi szolgálatával, lelkesítő beszédével tiszteletet szerzett mindenfelé, úgyannyira, hogy **Jenő kir. herceg főparancsnok saját címerével és monogrammjával** ellátott gyűrűvel ajándékozta meg és **megengedte**, hogy ezt a háborús könyvét **neki ajánlhassa**. — A könyv tartalma: Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt. Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett. Adventi imádság. Levél a harcterről. Fekete farsang. Március idusán. Őszi imádság. Harctéri jegyzetek. Tábori istentisztelet a doberdói fensíkon. Honvédtemetés az Isonzó partján. Jéhu uralma. A honvéd-kötelességtudás.

A 160 oldalra terjedő $16\frac{1}{2} \times 10\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető könyvecskének bolti ára **elegáns vászonkötésben 1 kor. 80 fill., 10 drb vételnél 1 kor. 50 fill., 25 drb vételnél 1 kor. 40 fill., 50 drb vételnél 1 kor. 30 fill., 100 drb vételnél 1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén **szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.**

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre **4 kor.** Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal:

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapítatott 1868. évben

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeltteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harctér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőnycim: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötetlékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

**Egyházi
szentedények,**

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók,
keresztelő-kannák és medencek, ékszerek, evő-

Arjegyék
2000 rajzza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás
ezüsből és I. rendű alpacca-
ezüsből, jubileumlisztárgyak
részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok

**Polgár
Kálmán**

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérenemű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb
kivitelben, valamint teljes úri kelen-
gyéket mérték után.